

Пісенний огляд став святом народної пісні

30 квітня цього року село Зубне в своєму Будинку культури гостинно приймало виконавців народної пісні в регіональному огляді «Маковицька струна», організатором якого була Регіональна рада СРУСР в Гуменному та сільський уряд Зубне.

Огляд народної пісні пройшов на так високому рівні, що ще, мабуть, довго будуть відлунуватися його пісні в серцях тих, хто прийшов на зустріч з піснею. А є на місці сказати, що просторий зал Будинку культури був заповнений до останнього місця. Не вважаю себе компетентною, та й не маю права висловлюватися до його оцінки, я просто, користуючись

можливістю супроводити огляд словом, хочу висказати свої враження. Цьогорічний огляд народної пісні був дійсно святом, який повер-

гладчів на сцені передавали місце одному до наступного. Обдаровані голосом поруч себе стояли різні генерації, які народну пісню сприймають як народний

культурний капітал, художню вартість, яка не сміє пропасти. У чотирьох категоріях

виконавці представилися публіці в соло, дуо чи тріо співи за музичного супроводу або без нього. Кожен з них по-

домі й менш відомі народні пісні чудодійної сили. Без перебільшень, кожен виступ заслуговував високої оцінки, про що й публіка належно доказувала своїми оплесками. Їх виступ оцінювала оціночна комісія, у складі якої були: Івета Світок, Віктор Гащак та Варфоломій Сотак.

Під час перерви, доки комісія працювала над оцінкою та результатом виступаючих, з високим професіоналізмом забавляли присутніх в залі чоловічий колектив «Русинія» з Гуменного.

Що ж казати, народна пісня у Зубному найшла свою публіку. Хочеться вірити, що вона ще не раз буде там звучати.

Особисто за себе хочу сказати спасибі всім, хто поділявся на організуванні й здійсненні такої прекрасної акції, якою, без сумніву, був регіональний огляд народної пісні.

За рішенням комісії, до «золотого пасма» поступили Вікторія Штефанова, Воронів н/Т., Корнелія Сендерак, Радвань н/Л., Александра Євчак, Воронів н/Т., Мирослав Козак, Вархівці – Патрик Піра, Вархівці, тріо Данієла Бандурич, Зубне – Михаєла Василенко, Зубне – Адріана Пажур, Зубне та Марія Чулийова, Радвань н/Л. – Зузана Чулийова, Радвань н/Л.

Анна БАНДУРЧИНА,
Снина.

нув нас до народної творчості. Чотири з половиною години ми могли слухати, видіти, відчувати. Перед очима

винен був заспівати дві пісні народні або одну народну, а одну авторську.

У їх репертуарі звучали ві-

Китай уперше проголосував за резолюцію ООН

Китай підтримав резолюція Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй про співпрацю Організації з Радою Європою, яка ухвалюється щороку, зокрема, у цьогорічній редакції містить згадку про російську агресію проти України та Грузії.

«Безпрецедентні виклики, які постали перед Європою після агресії російської федерації проти України, а до цього – проти Грузії, та припинення членства російської федерації в Раді Європи, потребують посилення співпраці між Організацією Об'єднаних Націй та Радою

Європи, зокрема, з метою якнайшвидшого відновлення та підтримання миру і безпеки на основі поваги до суверенітету, територіальної цілісності та політичної незалежності будь-якої держави, забезпечення дотримання прав людини та міжнародного гуманітарного права під час бойових дій, відшкодування збитків постраждалим та притягнення до відповідальності всіх осіб, винних у порушенні міжнародного права...» – йдеться в документі.

Резолюцію, оприлюднену на офіційних вебресурсах ООН,

ухвалено 26 квітня 122 голосами «за».

Її підтримали, зокрема, Китай, Індія, Казахстан та Бразилія.

Проти проголосували п'ять країн – росія, Білорусь, Нікарагуа, Сирія й Північна Корея.

«Спроба РФ зняти згадку про агресію щодо України провалилася в Генеральній Асамблеї», – написав раніше у Твіттері постійний представник України при ООН Сергій Кислиця.

Українформ.

58 Фестиваль фольклору русинів-українців Словаччини

3. – 4. 6. 2023

КАМЙОНКА

69 Свято русинсько-української культури Словаччини

23. і 25. 6. 2023 – СВИДНИК

24. – 25. 6. 2023 – ПРЯШІВ

Символіка дотику до ікони

СНМ – Музей української культури у Свиднику своєю повсякденною діяльністю виконує благородну справу у справі виховання підрастаючого покоління. Отже, музей не обмежує свою діяльність на традиційні для музею форми і методи праці з відвідувачами

Так, наприклад, на днях в музеї запрацювала певного роду іконописна майстерня, в якій студенти Середньої медичної школи Милосердного Самарянина в Свиднику мали змогу

ознайомитись з азами іконопису. Довгорічний працівник музею д-р Ладислав Пушкар в рамках культурно-освітньої програми СНМ – МУК максимально доступною формою розповів студентам про діяльність іконописних майстерень, які працювали не лише в монастирях, але і в таких осередках, як українська Риботицька школа іконопису поблизу Перемишля в нинішній Польщі, яка позначила іконопис і в нас. (Риботичі – один з давніх населених пунктів Галицько-Волинського князівства). Зразки ікон риботицьких майстрів знаходимо в десятках храмів, в тому числі в Бодружалі, Вільшинкові, Владичі, Гаваї, Кожанах, Кожухівцях, Крайньому Чорному, Малій Полянці, Миролі, Нижній Писаній, Прикрій і дальших.

Тут же учні могли і самі практично доторкнутися до іконописного мистецтва, зробити відповідні мазки, заглянути хоча б частково в символіку ікони, ознайомитись з технікою написання ікони. Власна праця принесла неабиякі враження.

-мі-

В Кошицях вшанували великого Кобзаря

26 квітня 2023 року Регіональна рада СРУСР разом з Українським народним хором «Карпати» в Клубі РР СРУСР урочистим тематичним концертом вшанували генія українського народу, поета, прозаїка, драматур-

України і українців час. Диригував художній керівник і диригент хору «Карпати» Левко Довгович, який свій перший Шевченківський концерт диригував з хором і оркестром політичних в'язнів майже 70 років тому, у 1955

окремими музичними номерами лунали уривки з безсмертних творів Шевченка «Тарасова ніч», «Сон», «Розрита могила», «І мертвим і живим і ненародженим...», які читала голова РР СРУСР Людмила Гар'янська, модераторка концерту.

«Тарас Шевченко для українців житиме вічно. Він і сьогодні, як ніколи, органічно злився зі своїм нескореним народом і надихає не лише його творчість. Усе його важке, повне страждань, життя можна символічно ототожнити із страждальною долею України і її боротьбою за волю і незалежність». Цими словами Людмила Гар'янська заявила останню пісню першої частини концерту «Реве та стогне Дніпр широкий», яку з хором стоячи співала і присутня публіка.

Лише декілька днів перед концертом християни цілого світу відсвяткували найбільше християнське свято – Воскресіння Христове за григоріанським і за юліанським календарем і так другу частину концерту розпочали ти-

▲ Художній керівник і диригент хору «Карпати» Левко Довгович свій перший Шевченківський концерт диригував з хором і оркестром політичних в'язнів майже 70 років тому в ГУЛАГу.

га, мислителя, живописця, громадського діяча, основоположника нової української літератури Тараса Шевченка і приєдналися до українців

року в ГУЛАГу, в зоні 004, в селищі Нова Чуна, за Байкалом і з того часу, крім 14 років (1971-1985) заборони працювати з українськими

▲ Шевченківський вечір в клубі РР СРУСР в Кошицях підготували РР СРУСР і Український народний хор «Карпати».

цілого світу, які щороку весною відзначають річницю народження і смерті великого Кобзаря.

На початку концерту прозвучала пісня на слова славного «Заповіту», вірша, який став надихаючим заклик до боротьби за волю українського народу і так, як і більшість поезії Тараса Шевченка, є актуальним і в наш, надзвичайно трагічний для

колективами, щорічно організував концерти – академії з усіма мистецькими колективами, з якими працював в Празі, Карлових Варах, Пряшеві і в Кошицях.

Далі в першій частині концерту прозвучала ще пісня «Садок вишневий коло хати» у виконанні жіночого складу хору та пісня «На Тарасовій горі». На клавирі супроводив Святослав Довгович. Між

сячолітнім Великоднім вітанням нашого народу «Христос воскрес», яким не може похвалитися жодний інший народ, і двома творами з однойменною назвою Д. Борнянського та А. Кальченка у виконанні «Карпат» під диригуванням Святослава Довговича.

Далі прозвучала молитва «Отче наш» за невинні жертви в Україні, але і за невинні жертви в цілому світі і пісні «Ой у лузі червона калина», «Коли ви вмирали, вам дзвони не грали» (соліст Андрій Личко) та «Карпатські січовики», які виникли в різні історичні періоди боротьби за незалежну державу українського народу. Пісні, які і сьогодні вливають надію до душ всіх українців, сприйняла публіка з великим хвилюванням і не в одному оці з'явилася і сльоза.

Урочистий вечір завершив духовний гімн України, «Молитва за народ» Миколи Лисенка.

Святослав ДОВГОВИЧ.
Фото Мирослава Вацули.

▲ Словом програмою супроводила та вірші читала Людмила Гар'янська.

В п'ятому номері нашої газети ми вас, дорогі читачі, інформували, що 69 Свято русинсько-української культури з об'єктивних причин відбудеться паралельно у Свиднику та Пряшеві. Оскільки термін його здійснення 23 – 25 червня швидко наближається, є нагода поставити запитання голові Програмної ради СРУСР та головному режисеру Свята Петру Беґені про стан підготовки Свята.

• Свято як з організаційної, так і програмної сторони готуємо дуже сумлінно і відпо-

врядного краю, міста Пряшів та Парку культури і відпочинку, а зокрема в керівників громадського об'єднання *Афітеатр* Мирослава Таслера та Матуша Яшка, котрі дуже сумлінно приступили до підготовки амфітеатру, де така велика культурно-громадська акція, як наше Свято, не була довгі роки. Глядач, крім доброї програми, буде мати можливість освіження в різних торговельних палатках, для молодших будуть різні дитячі атракції.

Головна програма Свята розпочнеться о 14.00 годині.

69 Свято русинсько-української культури вже перед порогом

відально завдяки й тому, що нам допомагають співorganizатори – Пряшівський самоврядний край, місто Пряшів та Парк культури і відпочинку в Пряшеві, громадське об'єднання Амфітеатр в Пряшеві та СНМ – МУК у Свиднику. Але передусім фахівці, сценаристи та режисери програми, яким належить велика подяка. Зрозуміло, не може забути й про членів організаційного комітету, які ставлять дуже відповідально до його підготовки. Вже тепер може сказати, що нема жодних побоювань, щоб Свято не було успішним. Величезну роботу в його пропаганді виконали Матуш Яшко, Тетяна Мудра та Ладислав Цупер в підготовці плакатів, з якими читач вже може ознайомитись на сайті..

Можеш нам сказати й конкретно про програму Свята?

• У Свиднику 23 червня о 11.00 годині в Піддуклянській бібліотеці відбудеться *бесіда з українськими письменниками*, а о 14 годині *відкриття виставки художніх робіт* в СНМ-МУК. Обидві акції готувлять працівники бібліотеки та музею, яким належить велика подяка. В суботу, 24 червня, о 15 годині розпочнеться *етнографічно-фольклорна програма Скарби народу* в скансені, в котрій колективи покажуть дійсно скарби народу під відкритим небом. Програму збагатить й гість Свята Закарпатський заслужений народний ансамбль з Ужгорода. Цю програму готує Галина Мивканич та працівники музею.

Багата програма буде в Пряшеві, починаючи вже 23 червня *відкриттям виставки фотографій з попередніх Свят* о 16 годині в будинку Словацько-українського культурного та інформаційного центру, котру готує Ладислав Цупер. Продовжувати буде в суботу ввечері на Головній вулиці в Пряшеві. В *Живому запрошенні* місцеві колективи покажуть частину з своїх виступів, котрими запросять глядачів на головну програму Свята в неділю, 25 червня, що відбудеться в пряшівському амфітеатрі. Програму готує Марек Світок. Тут треба підкреслити, що СРУСР знайшов велике порозуміння у представників Пряшівського само-

Після короткого урочистого відкриття починає дитяча програма *Казково про Котигорошка*. Як дорослий глядач, який собі поспомінає на свої дитячі роки, так і молодий глядач буде мати змогу бачити, як Котигорошок, у виконанні дитячого фольклорного колективу *Канаш* мандрує по світі, познайомиться з іншими дитячими колективами і запросить їх на наше Свято. В програмі, котру готує досвідчений фахівець та фольклорист Ладислав Бачинський, крім колективу *Канаш*, виступлять й дитячі колективи *Дубрав'єнка* і *Розмарія* з Пряшева, *Маковичка* з Свидника та *Шінява* з Снини.

В дальшій програмі, початок якої заплановано на 15.45 годину під назвою *Традиції наших предків* (програму готує подружжя Івета та Марек Світкові), представляться кращі фольклорні групи та колективи: *Шінява* та *Старинчанка* з Снини, *Словінка* з Словінок, *Поруб'янка* з Руської Поруби, *Карпатянин* та *Старишан* з Пряшева, СЧГ *Поляна* з Кошиць, жіноча група *Поляна* з Орябини, Тріо Світкових, Тріо Корманикових, переможці огляду народних пісень «Маковицька струна», Марія Мачошко та інші, щоб показати глядачам не тільки прекрасні народні пісні, але і *звичай На Яна*, *Чепіння невісти*, *Колоття свині*, традиції під час вечорів, прекрасні народні танці тощо. Дійсно, глядач має на що тішитись.

А заключна програма, котру готує Петро Беґені, *Вітання гостей*, Свято прийдуть привітати провідний фольклорний колектив *Земплин* з Михаловець, гості з Сербії, Закарпатський заслужений народний ансамбль з Ужгорода та наш професійний колектив ПУНА з Пряшева. Я пересвідчений, що глядач буде відходити додому повний художньої насолоди і вже буде тішитись на наступне 70 Свято нашої культури в червні 2024 року.

Від редакції бажаємо, щоб все те, про що ти нас поінформував, бо віримо, що і Господь Бог нам пошле добру погоду, до деталей сповнилось.

Подякував Мирослав ІЛЮК.

Орест Зілінський

(12.4.1923 – 17.7.1976)

Минає 100 років з дня народження видатного літературознавця, бібліографа, фольклориста

«Тепер усі дізнаються про унікального науковця – Ореста Зілінського» – такими заголовками десять років тому, у 2013 році, масмедіа України повідомили радісну вістку про появу книжок про Ореста Зілінського.

Ось уривок з української преси тих часів («20 хвилин», 7 серпня 2013 р.):

«Три книги, виданням яких у 2013 р. реабілітували сина Лемківщини Ореста Зілінського, привіз в Україну зі Словаччини україніст Микола Мушинка.

Мова йде про «Вибрані праці з фольклористики» Ореста Зілінського (у двох томах – прим. ред.) і ще одну книгу – «Літературознавчі праці».

– У двотомнику представлені народознавчі студії відомого українця, славіста, фольклориста та літературознавця Ореста Зілінського, – каже гість зі Словаччини. – Мало хто і тепер знає, що він – лемко. Його роботи актуальні для нинішніх дослідників, адже ряд наукових питань, до яких він звертався, продовжують перебувати у сфері наукового дискурсу сучасної фольклористики. І читати ці праці легко!

Такі книги, видані за сприяння НАНУ, зацікавлять фольклористів, етнологів, істориків, аспірантів та студентів кафедр слов'янської філології. Широке коло шанувальників народної творчості, на думку пана Мушинки, також знайде там багато цікавого.

Визначний слов'янський літературознавець і фольклорист Орест Зілінський народився у 1923 р. в селі Коростенька (нині – Красна) Кроснянського повіту на Лемківщині. Його батько – професор краківського Ягеллонського, пізні-

ше – пражського Карлового університетів. Юнаком Орест вступив на філософський факультет Українського вільного університету в Празі. Паралельно вчився і на славістичному відділі пражського Німецького університету».

Стільки уривок. Всупереч замовчанню його імені в Словаччині сильним сього світу не вдалося замовчати те, що він зробив на ниві української культури, літератури і фольклористики.

Як відомо, Орест Зілінський займався історією української літератури і фольклору, працював в Інституті Чехословацької АН, від 1971 р. в Інституті чеської й світової літератури Чехословацької Академії наук. Підтримував наукове і творче життя українців Словаччини, від поч. 1950-х років опрацьовував навчальні програми і підручники для українських шкіл Пряшівщини. Автор понад 200 наукових праць і досліджень з історії українсько-чеських культурних і літературних відносин, української літератури, бібліографії, зокрема: «Українська література в Чехії в післявоєнний період» (Наша культура. 1961. № 5, с. 10), «Тарас Шевченко і чеська література» (Наша культура. 1961. № 2, с. 4-5), «Taras Sevcenko v české kultuře. Bibliografie» (Прага, 1962 р., у співавторстві з Евою Велінською), «Іван Франко і чеський переклад» (Дукля. 1966. № 4, с. 58-60), «Про поезію С. Плужника» (Дукля. 1966. № 6, с. 18-23), «Дім за зорею. До видання зібраних творів Б. І. Антонича» (Дукля. 1966. № 6, с. 36-44), «Література чехословацьких українців (1945-1967). Проблеми й перспективи» (Братислава, 1968 р.). До наукових вершин належить капітальна праця «Сто п'ятдесят років чесько-українських літературних

зв'язків. 1814-1964» (Прага, 1968 р., у співавторстві). Посмертно в 1978 р. як видання Канадського інституту українських студій побачила світ «Антологія української лірики», у 2013 р. в Києві видані «Вибрані праці з фольклористики» (два томи) і збірник «Літературознавчі праці». Також у Києві у 2013 р. видані «Українські народні балади Східної Словаччини». У червні 1993 р. в Музеї української культури у Свиднику відбулась міжнародна конференція і виставка «Орест Зілінський і карпатознавство», присвячена життю й науковій праці вченого. До 90-ліття народження Ореста Зілінського в березні 2013 р. у Празі відбувся міжнародний науковий семінар, в якому взяли участь учні з України, Словаччини і Чехії. У Слов'янській бібліотеці в Празі до цієї дати була відкрита виставка, на якій експонувались прижиттєві видання, рукописи наукових праць, фотографії, листування й особисті речі вченого, які на виставку надав син – чеський вчений-україніст Богдан Зілінський. Загинув за нез'ясованих обставин біля села Винне. Похований у Свиднику.

–р–

Дж.: М. Мушинка: Музей визвольної боротьби України та доля його фондів. Мельбурн, 1996; «Орест Зілінський і карпатознавство», іп: Науковий збірник МУК, № 21, 1995; О. Пеленська: Україна поза Україною, Прага, 2019.

Підкарпатської Русі» у двох томах (Ужгород, 1936, Прага, 1938). Помер 30.12.1943 р. в Празі.

24.6.1113 р. – укладено пам'ятку історіографії і літератури Київської Русі, літописне зведення «Повість временних літ» (910).

28.6.1928 р. – народився в Кружльовій Бардіївського округу педагог, громадсько-культурний діяч Іван Манько (95). Помер 6.12.1995 р.

29.6.1883 р. – народився священник, літературознавець Микола Бескид (140). Помер 10.12.1947 р.

29.6.1903 р. – народився український історик, дослідник минувшини Закарпаття Іван Коломієць (120). Помер 22.9.1962 р.

29.6.1928 р. – народився у Новоселиці Снинського округу учитель Михайло Стошек (95). Помер 10.6.2006 р.

29.6.1948 р. – народився в Братиславі юрист Святослав Нірода (75).

1923 р. – було засновано православний монастир св. Іова Почаївського в Ладомировій Свидницького округу (100).

1933 р. – в Пряшеві було засновано спілку русько-української молоді Пряшівщини «Об'єднання руської молодіжні на Словакии» (90).

Перевірка знань про природу

З нагоди Місяця лісів 26.4.2023 р. правління Основної організації Об'єднання пенсіонерів в Ублі Снинського округу в бібліотеці основної школи зорганізували для своїх членів інтересну зустріч. Колишній лісник пан Бан-

3 листків календаря

Минає 340 років з дня запису пісні «П'єснь і образе Клокочевском»

«П'єснь о образе Клокочевском» – один з найдавніших записів закарпатоукраїнського вірша XVII ст., власне 1683 року. Зберігся у рукописному збірнику, укладеному у 1734 році у Кам'яній (тепер. окр. Стара Любовня).

Мова про слезиння образу Богородиці в Клокочові (тепер окр. Михалівці), яке розглядається на тлі тогочасних драматичних суспільно-політичних подій. Згодом село стало відомим не лише Клокочовським образом, але і тим, що тут існувала парафіальна однокласна школа, в якій навчався Олександр Духнович. Колись тут жила українська людність – руснаки.

В декотрих пряшівських виданнях з русиністики назву пісні чомусь подають за російською вимовою, хоча в наших краях традиційно в церковних відправах зберігається українська вимова (віршу, на небесіх, хліб, піснь).

«Пісня о образе Клокочевском» створена невідомим автором. Вперше вірш опублікував український історик, мовознавець А. Петрушевич у «Літературному Сборнике Русской Матицы», 1886, стор. 190-198, однак з багатьма неточностями.

Пізніше вірш привернув увагу І. Франка у праці «Карпаторуське письменство XVII – XVIII віків» (1900). Давньоукраїнські тексти у «Додатку» І. Франко подавав кирилицею. Пісня надрукована у 32 томі (К., 1981) 50-томника Івана Франка.

Іван Франко, крім іншого, пише: «Отсю пісню віднайшов і опублікував о. Петрушевич («Літерат. Сборн. Гал. Матицы»), 1886,

стор. 190-198); вона заховалася в рукописній збірці віршів та пісень духовного змісту, зладженій 1734 р. в с. Камінці, Спішського комітату, в північно-західній Угорщині. Докладного опису сеї збірки о. Петрушевич не подав, та про її зміст ми можемо мати поняття з поданого далі (дод. XVIII) опису збірки пісень із с. Кам'яної Грибівського пов., що, правдоподібно, була третьою частиною тої самої збірки, якої першу (а може, й не першу) мав у руках о. Петрушевич».

Далі йде передрук тексту пісні із деякими поправками і поясненнями І. Франка.

Ось частина вірша:

П'ЄСНЬ О ОБРАЗЕ КЛО[КО]ЧЕВСКОМ

Прислухай ся кто из боку и присмотри ся
справам бозским великим, и зачуди ся,
что ся дѣе на сем свѣтъ
а в угерском повѣте.

Плакал образ пречистой в Клокочевъ,
котры взяты, поставлены в Мукачеве.
Гньв божій ся гутует,
образ панны ляментует.

Презъ куруцов в Клокочеве церковь спалена,
а угорска вшитка земля испустошена:
легко тое было знати,
же ся треба бога бояти.

Отже, у вірші мова йде про облогу турками Відня 1683 р., боротьбу між куруцями (мадярськими противниками Австрії) і лабанцями, про спалення дерев'яної церкви в Клокочові, про образ Богородиці.

В історії закарпатоукраїнської літератури цей вірш знаходиться поруч з такими піснями, як «Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?» (16 ст.), «Феодор Коріатович князем был», «П'єснь о Будинь» та іншими піснями XVII ст.

–мі–

▲ Лекцію про природу зачитав пан Бандурич.

ти картинки квітучих рослин із їх назвами, в третій приєднували птахів з назвами. Найважче було відгадати звірів за їх слідами.

Переможцями стали всі, бо кожний з присутніх чомусь причився.

На фотографіях Марії Камозін члени ОО Об'єднання пенсіонерів під час змагання.

–МК–

Календар

1.6. – Міжнародний день захисту дітей. Встановлений 1949 р. Міжнародною демократичною федерацією жінок. Вперше проведений 1950 р.

2.6.1848 р. – розпочався Слов'янський з'їзд у Празі (175) за участю делегації Головної Руської Ради та Адольфа Добрянського. Праці з'їзду велися у трьох комісіях: чехо-словацькій, польсько-українській та південно-слов'янській. В результаті переговорів була досягнута польсько-українська угода під назвою «Переговори русинів з поляками в Галичині» про політичну, культурно-національну й мовну рівноправність галицьких українців з поляками. З'їзд вирішив проголосити маніфест до європейських держав з закликком направити кривди, заподіяні Угорщиною слов'янським національностям. Практичних наслідків для галицьких і закарпатських українців з'їзд не дав.

4.6.1908 р. – народився у Вишніх Чабинах Меджилабірського округу педагог і громадсько-культурний діяч Михайло Мороз (115). Помер 6.1.1991 р.

5.6.1898 р. – народився іспанський поет і драматург Федеріко Гарсія Лорка (125). Помер 19.8.1936 р.

6.6.1903 р. – народився вірменський композитор Арам Хачатурян (120). Помер 1.5.1978 р.

7.6.1843 р. – помер український письменник, культурно-громадський діяч, зачинатель нової української літератури на Західній Україні Маркіян Шашкевич (180). Народився 6.11.1811 р.

7.6.1948 р. – відставка президента Чехословацької Республіки Едуарда Бенеша та встановлення в країні комуністичного режиму (75).

8.6.1898 р. – помер український поет Яків Щоголів (125). Народився 5.11.1824 р.

8.6.1893 р. – народилася чеська письменниця Маріє Пуїманова (130). Померла 19.5.1958 р.

11.6.1898 р. – народився в Гельмманівцях Гельницького округу священник, професор Пряшівської руської півце-учительської препарандії Теодор Келлі (125). Помер 17.3.1947 р.

11.6.1933 р. – встановлено пам'ятник Олександрові Духновичу в Пряшеві роботи скульпторки Олени Мандич (90). В період тоталітаризму на хвилях локального антиукраїнства було прийнято рішення перенести пам'ятник

з центру міста на набережну Ториси (1974). 14 вересня 1990 р. на місці, де знаходився пам'ятник та історичний будинок духовної семінарії, було відкрито Театр ім. Й. Заборського (офіційне відкриття 14 вересня 1990 р.). Певний час пам'ятник зберігався у Музеї СРР.

13.6.1928 р. – народився в Гаваї Стропківського округу педагог Андрій Дуцар (95). Помер 9.2.2022 р. в Пряшеві.

13.6.1943 р. – народився на Закарпатті композитор-пісняр Василь Кобаль (80).

14.6.1798 р. – народився видатний чеський історик і політичний діяч, автор першої синтетичної чеської історії Франтішек Палацький (225). Помер 26.5.1876 р.

14.6.1943 р. – народився у Малому Березному на Закарпатті поет і прозаїк Мирослав Немет (80). Помер 4.9.2009 р.

15.6.1908 р. – народився у Воронові н/Т. священник і педагог Стефан Балог (115). Помер 19.2.1986 р.

15.6.1948 р. – народилася в Мості (Чехія) вчителька Марія Куречко (75).

16.6.1578 р. – страчено козацького гетьмана, молдовського господаря Івана Підкову (445). Народився 1533 року.

16.6.1933 р. – помер адвокат, громадсько-політичний діяч Антоній Бескид (90). Народився 20.12.1855 р. у Ганигівцях Сабинівського округу.

16.6.1988 р. – помер педагог Іван Шутяк (35). Народився 4.5.1909 р. у Руській Волі н/П. Старолюбівнянського округу.

17.6.1863 р. – народилася чеська письменниця Ружена Есенська (160). Померла 14.7.1940 р.

18.6.1928 р. – народився український прозаїк Сергій Плачинда (95). Помер 8.9.2013 р.

18.6.1983 р. – відкриття Галереї ім. Д. Милого СНМ – Музею української культури у Свиднику (40).

19.6.1918 р. – народився у Чабинах Меджилабірського округу колишній редактор газети «Нове життя» Степан Гавула (105). Помер 12.11.1982 р.

20.6.1878 р. – народився у Шеметківцях Свидницького округу громадсько-політичний діяч, організатор Руської Народної Ради у Старій Любовні Омелян Невицький (145). Помер 30.12.1939 р. в США.

22.6.1883 р. – 140 років тому народився український юрист, економіст, соціолог і громадський діяч Олександр Мицюк, автор «Нарисів з соціально-господарської історії

Володимир Гунтей

22 березня 2023 року в Гуменному обірвалося життя інж. Володимира Гунтея, кандидата, раніше члена члена Центральної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки.

Володимир Гунтей народився 8.2.1947 р. в Гуменному в сім'ї православного священника та вчительки початкових класів, як останній з трьох братів.

Навчався в українській основній школі в Гуменному, Середній машинобудівній школі в Снині та Словацькому сільськогосподарському університеті в Нітрі за спеціальністю механік сільськогосподарської техніки

Після успішного закінчення університету працював механіком у сільськогосподарській артілі в селах Чабини та Коханівці, згодом став головою сільськогосподарської артілі у Красному Броді, до складу якої також входили артілі в Чабалівцях та Рокитівцях.

Після закінчення роботи на посаді голови вищезгаданої артілі працював на керівній посаді на Гуменській молочної фабрики. Пізніше працював головним контролером в Агентстві сільськогосподарських платежів.

Був активним членом Союзу русинів-українців СР і брав активну участь у підготовці і проведенні різних культурних і громадських акцій. В душі патріотизму і вірності своєму роду виховав і своїх 6 дітей, дочок Івану, Олександру, Анну, Наталію, Марію та сина Михайла.

До його улюблених занять у вільний час була гра на музичних інструментах, особливо на гітарі та акордеоні, а також спів.

В особі Володимира Гунтея втрачаємо людину, яка своє життя намагалась в міру своїх сил і можливостей розвивати рідну культуру і зберігати народні традиції.

Вічна йому пам'ять!

-мі-

Поховано Володимира Гунтея в Гуменному в суботу, 25 березня 2023 року. В останню путь покійного випроводила делегація СРУСР на чолі з головою ЦР СРУСР Павлом Богданом.

Сторінки минулого (79)

ВЕЛИКИЙ ГОРЕШ – VELKÝ HOREŠ (окр. Требишів)

Українську людність в Карпатах в історичних документах називали по-різному, найчастіше руснаками, рутенами, руськими. Наприклад, документ з 1780 року. В ньому спиский римокатолицький єпископ в описі своєї єпархії пише: «*Rursum populus graeci ritus, qui Unionem (nam schismatici hic quidem nulli) cum Romana Sedetur, quos Russnakos aut Ruthenos, vel etiam Russicos dicunt: in pagis jurioprivatorum dominorum terrestrium obnoxios cum romano-catholica plebe permixtus est.*» (В перекладі: «Є тут також люди грецького обряду, яких ми називаємо уніатами (схизматиків = православних тут немає), бо вони пов'язані з Римом. Це руснаки, рутени, руські, і вони змішані з римо-католиками в селах, що належать різним землевласникам». (Див. P. Šoltés, Tri jazyku, štýri konfesie. 2019).

Як зазначає П. Шолтес, на терени східної Словаччини українські колоністи в минулому прибували не лише з Галичини, але і з більш віддалених територій – Волині і Поділля, але і з ближчих – з Лемківщини, конкретно з Ясла, Нового Санча, Мушини і т. п. Переселення проходило і в більш пізній період. Виходячи зі списку переселенців, ще в 1828 – 1829 рр. в Товарному неподалік Ганушівців ці

переселенці були слугами у шляхти або жили ремеслом, ткацтвом.

Сліди української людності знаходимо також у Великому Гореші поблизу Тиси на дотуку словацько-українсько-мадярського кордону на Земплінській низовині. Перша письмова згадка про Великий Гореш походить з 1214 року. Історичні назви села: Gures, Gyueres (1214), Naghgerez (1438), Velký Gyřeš (1927), Velký Horeš (від 1948 р.).

Про заселення облишених через розруху теренів Східнословачької низовини, в тому числі мадярського села Великого Гореша, більш детальні відомості містяться в дослідженні Юрія Жудела під назвою «*Význam Belovho diela NOTITIA HUNGARIAE NOVAE HISTORICO GEOGRAPHICA pre výskum osídlenia Slovenska*» (Geografický časopis, roč. 36, č.1/1984). Дослідник, між іншим, пише: «*Na osídľovaní spustnutých častí Východoslovenskej nížiny sa okrem Slovákov zúčastňovalo aj ukrajinské obyvatelstvo (Rutheni).* Napríklad v Medzibodroží bývali v dedinách Streda nad Bodrogom, Velký Horeš, Strážne, Poľany a inde. V menšom množstve sa tu usadzovali aj Poliaci. Obývali dediny Bodrog a Zatín spolu s Maďarmi, Slovákmi a Ukrajincami».

Матей Бел наголошує, що схильність до міграції зазвичай вважалася характерною рисою русинів, які приїшли в рух весь північно-східний регіон Угорщини. Він бачив у слов'янах

головних ініціаторів постійного перемищення з місця на місце. Торкаючись Земплина, Матей Бел, між іншим, зазначає: «*Nenašiel som nikde blednejší osud národa Slovákov a Maďarov ako v tomto kraji. Jazyk Slovákov, nech už prišli odkiaľkoľvek, podobá sa v tomto kraji najmä jazyku rusínskemu, lebo tí, čo s nimi bývajú, napodobňujú ich zvyky a oblečenie. Keď sa takto pomiešajú s Rusínmi, vnuknú aj im zvyk sťahovať sa z miesta na miesto, hoci tento národ ťažšie mení miesta, ktoré si zvolil, iba ak na rozkaz, ako sme to videli v Stredě nad Bodrogom a inde*». Він наводить, що у Великому Гореші жили переважно «*privandrovalci, Rusini a Maďari. Jedni aj druhí sú nestáli, chcú žiť raz tu, raz inde*». На іншому місці він критично пише про русинів в Шаріші і зазначає, що вони жили найбідніше. Експресивні вирази, використані ним стосовно русинів, передають ставлення тогочасного мадярського суспільства до русинів: «*бродячий народ*», «*сволота, яка любить пити*», «*русинські жebraки*», «*некультурні*» та «*варварський народ*». В *Нотіціях Шариського комітату* пише про русинів, що вони дуже часто вдаються до розбійництва. Вони живуть переважно в суворох умовах північної частини комітату, неосвічені, неадаптовані і зневажають закони. Їхня мова більше російська, аніж польська, але деякі русини наслідують словаків, серед яких вони живуть, у мові, одязі та способі життя.

В *Нотіціях про Ужанський комітат* він про русинів, між іншим, пише так: «*Radi menia svoje sídla a často sa bez zjavej príčiny presťahujú na iné miesto, aj keď tak činia na úkor svojej rodiny. Často sa stáva ich zemeľpánom, že aj tie najpočetnejšie obce sa vyľudnia skôr, ako si toho ich pán všimne. Robia tak najmä zo strachu z daní, ktoré musia zaplatiť do štátnej pokladnice, ale i pre iné, ľahšie neprávosťi, ktoré na nich mali spáchať ich vlastní páni. Kde však raz zapustia aspoň chudobné korene, tam potom gazdujú starostlivo.*» (Див. Uličný, F. Notície M. Bela o Šarišskej a Zemplínskej stolici. In: Nové Obzory. Roč. 29 (1987), s. 145; Bel, M. Užská stolica, časť všeobecná, kap. II., § 1.).

Русини-українці у Великому Гореші піддалися швидкій асиміляції. За переписом населення 2011 року, національний склад населення Великого Гореша такий: мадяри (789), словаки (202), роми (6), русини (1), українці (2), у 48 осіб не була встановлена національна приналежність. Загальна кількість жителів: 1 048. Релігійний стан в 2011 році: римо-католики (236), греко-католики (143), православні (1), реформати (514), Свідки Єгови (25), без віросповідання (51), у 78 осіб не встановлено релігійну приналежність.

Перепис населення 2021 року: мадяри (633), словаки (336), русини (0), українці (6), роми (10), чехи (3), одна особа австрійської національності, в дальшій особі не було встановлено національну приналежність. Загалом жителів: 1022 особи. За релігійними ознаками обличчя села таке: без віросповідання (148), римо-католики (213), греко-католики (147), євангеліки а.в. (34), реформати (376), православні (6), Свідки Єгови (36), Євангельська церква метод. (5), баптисти (1), інші (2), у 55 осіб не було встановлено національну приналежність.

Мадярське середовище, як правило, повністю поглинало українську людність. У співжитті зі словаками русини довше зберігали свою мову і національну приналежність, хоч і тут існувало правило, що русини не одружувались з особами іншої національності і головню іншої віри, католиками.

-мі-

Пластуни відзначили «Свято весни» і запрошують в табір «Карпати 2023»

Союз скаутів «ПЛАСТ» українсько-русинської молоді в Словаччині недавно провів перші цьогорічні великі зустрічі. В суботу, 22 квітня, пластуни приєдналися до словацьких скаутів зі Східної Словаччини (Východoslovenská skautská oblasť), щоб разом відсвяткувати свято св. Юрія, покровителя скаутських організацій в цілому світі і «Свято весни» розпочати таборовий сезон 2023 року.

На галявині під Обишівським замком неподалік села Обишівці зустрілося 387 скаутів, в тому числі і пластуни з кошицьких новацьких та юнацьких гуртків. В програмі зустрічі були служба Божа, теренові гри, футбольний турнір і багато чого іншого. Союз скаутів «ПЛАСТ» висловлює велику подяку організаторам зі словацького скаутінгу за чудову акцію та сподіваємось, що з цієї першої спільної зустрічі створиться традиція до майбутніх років. Виникло чимало нових знайомств. Несподіванкою для декотрих пластунів була зустріч з своїми словацькими однокласниками.

На останніх квітневих вихідних днях, в осередку літніх таборів в Кисаку, юнаки, разом зі скаутами-пластунами з Великобританії, Австрії і України провели вишкіл практичного пластування «Темна сторона», практичні навички проживання в природі, таборування, орієнтування, варіння і в'язання вузлів.

Одночасно керівництво моло-

дїжної організації Союзу скаутів «ПЛАСТ» українсько-русинської національності в Словаччині вже розпочало інтенсивну підготовку до 26-ї Літньої школи українства та 28-го Літнього табору «Карпати 2023», які, завдяки фінансовій допомозі Фонду культури національних меншин КУЛТМІНОР, цього року здійсняться від суботи, 29 липня, до неділі, 6 серпня, в Рекреаційному осередку Злата Ідка. У зв'язку з нинішньою економічною ситуацією (загальне підвищення цін), підвищується і внесок за побут в літній зустрічі. Оскільки табір включає 8 ночей проживання та 8 днів повноцінного харчування, керівництво Пласту вирішило встановити внесок в цьому році на суму 18,50 євро за одного учасника на 1 день, разом 148 євро.

Бланкет заявки-приголошки в табір є на вебсайті karpaty-plast.sk/ або поштою на адресу karpaty@gmail.com або поштою на адресу Zvaz_skautov_PLAST@ukrajinsko-rusinskej_narodnosti_na_Slovensku_Pajorova_14_040_01_Košice. Вік учасників – від 7 до 18 років. Кінцевий термін подачі заявок – 31. 05. 2023. У разі перевищення кількості зацікавлених учасників, організатори мають право провести відбір учасників, який завершиться 10. 06. 2023. Більше інформації бажано знайдуть на вебсайті karpaty-plast.sk/.

Керівництво ПЛАСТУ.

▲ На галявині під Обишівським замком неподалік села Обишівці зустрілося 387 скаутів.

▲ Пластуни з кошицьких новацького та юнацького гуртків на Свято весни, Дні св. Юрія.

«З-під моїх рук»

Кінцем 2022 року в Пряшеві вийшла книжка гуморесок, фейлетонів, афоризмів, епіграм Івана Гопта під назвою «З-під моїх рук» (88 стор.), яку видав Союз русинів-українців СР.

Імрїх Гопта писав гуморески, епіграми, фейлетони, оповідання і інші малі форми ще під час праці в Українській студії Чехословацького радіо в Пряшеві і публікував їх не лише у програмах радіо, але і в друкованих мас-медіа. Для радіо писав сценарії передач *На веселій хвилі*, *Фільмовник*, *Бесіда кумів*, готував і публіцистичні матеріали. Був модератором різних фестивалів у наших селах, виступав на них і як народний розповідач та співак, два рази представився як автор сценарію і модератор і на Святі культури русинів-українців Словаччини у Свиднику.

Імрїх Гопта народився 11.03.1950 р. у Волиці на Лабішчині. Основну дев'ятирічну школу відвідував у Волиці та Радвані на Лабішці, середню технічну освіту здобув у Кошицях. Після закінчення військової служби в 1972 році почав працювати в тодішній Українській студії Чехословацького радіо в Пряшеві. Ця інституція, яка під час його майже 40-річної роботи в області звукової реалізації мала різні назви, у 2003-ому році була переселена до Кошиць з теперішньою назвою Національно-етнічної програми Радіо Патрія РТВС.

Деякі твори Імрїх Гопта друкував також в газеті «Нове життя».

-мі-

НОВЕ ЖИТТЯ

NOVE ŽYTĽA
KULT
MINOR

zahraničia prijima: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 73. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 € Štvrťročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s.. Stredisko predplatného tlačie. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahraničia.nlae@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Мирислав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.

Видає Союз русинів-українців СР.

Рік видання 73. Головний редактор та адміністрація: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.